

FGUen – mere end endnu en ny forkortelse i Uddannelsesdanmark

Med etablering af den forberedende grunduddannelse (FGUen) realiseres en af de mest gennemgribende reformer på undervisningsområdet i årtier. Det er kun, fordi området ikke er kolossalt stort, og fordi målgruppen er de mest udsatte unge, at mange ikke har opdaget det.

AF STEFAN HERMANN, FORMAND FOR EKSPERTGRUPPEN OM BEDRE VEJE TIL EN UNGDOMSUDDANNELSE 2016-17, REKTOR KØBENHAVNS PROFESSIONSHØJSKOLE

I godt og vel 25 år var den altdominerende ledestjerne for indsatsen over for de unge, som har vanskeligt ved at gennemføre en ungdomsuddannelse, et tal. Nemlig 95 pct.-målsætningen, der udmålte en ambition om, hvor stor en andel af en ungdomsårgang, der skulle gennemføre en ungdomsuddannelse. Med målsætningen fulgte en righoldighed af tiltag og initiativer. Sjældent sammenhængende i forhold til ansvar, styring, indhold, viden, målgrupper eller tiltag på andre politikområder. Med FGUen gives der et sammenhængende svar, som skal sikre, at 90 pct. har en ungdomsuddannelse, inden de er 25 år, har fast tilknytning til arbejdsmarkedet eller godt på vej til en uddannelse.

FGUen er på mange måder en stort anlagt uddannelsespolitisk og institutionspolitisk reform bakket op af samtlige partier i Folketinget. Den tegner en ny differentieret pædagogisk og faglig profil for de unge, den harmoniserer ydelser, den ændrer visitationsregler med styrket kommunalt ansvar. Den mikser statsligt selveje med kommunal dominans i bestyrelserne for de nydannede institutioner, der skabes med navnlig overførslen af megen aktivitet fra VUCerne og nedlæggelsen af produktionsskolerne. Den giver et nyt fokus på faglig ledelse i de nye institutioner, og den tegner en fordring om udvikling af en ny forskelligartet profession af lærere, vejledere, praktikere mv. i FGUerne. Og meget mere naturligvis.

Der er tale om en helt gennemgribende reform, som kan få endog meget stor betydning for målgruppen. Men der er også tale om en reform, som med visse variationer fører sig ind i den reformarkitektur, som vi har set danne sig på Undervisningsministeriets område de sidste 5-10 år.

I reformarkitekturen har følgende hovedsøjler været mere eller mindre kraftfuldt til stede:

Indholdsreform – ny pædagogik, nyt fagligt indhold i nye rammer. Det var særligt tydeligt også med ambitionerne i folkeskolereformen i 2013, erhvervsskolereformen og til dels i erhvervsuddannelsesreformen fra 2014. Mindre i gymnasiereformen fra 2016.

Styringsreform – samtlige reformer har mere eller mindre søgt at veksle med afbureaukratiseringer og færre regler med enkle mål, som giver politikere og omverden en mulighed for at få en indikation af, hvordan det går med hensyn til optag, faglige resultater mv. Det var meget tydeligt og til dels kontroversielt med folkeskolereformen og erhvervsuddannelsesreformen.

Kompetencereform – særligt gennem tildelelse af midler til efter- og videreuddannelse. Det går igen i folkeskolereformen, erhvervsuddannelsesreformen og til dels gymnasiereformen. Og ikke mindst i FGUen, hvor der relativt set er sat flere penge af til kompetenceudvikling pr. medarbejder end folkeskolereformens 1 mia. kr.

Man kunne føje til, at der tillige i de fleste reformer lægges vægt på betydelig oprustning på ledelsesfronten. Det var særligt tydeligt i forbindelse med folkeskole- og erhvervsuddannelsesreformerne, der forbandt et nyt ledelsesrum til frigørelsen fra overenskomstfæstede arbejdstidsregler med fordringer om mere og bedre pædagogisk og faglig ledelse.

Men FGUen går betydeligt videre end hovedsøjlerne i reformarkitekturen, da den fuldstændig omkalfatrer institutionslandskabet med alt, hvad det indebærer, samtidig med at den justerer det uddannelsespolitiske ansvar for de unge gennem mikset kommunal-statslig finansiering og gennem bestyrelsessammensætningen. Dernæst strammer

» **Jeg anser det for helt afgørende for FGUens skæbne, at den blev vedtaget med et bredt politisk flertal, og at ungegruppen nu har sin egen (uddannelses)politiske ordfører- og forligskreds.**

FGUen kommunernes ansvar for visitation, ligesom den stimulerer og lægger op til en styrket kommunal ungeindsats, der ofte overses. Endelig omfatter FGUen justeringerne af de unges ydelser. Dette for blot at nævne vigtige elementer, hvor FGUen ikke alene følger sig ind i reformarkitekturen, eller det herskende reformparadigme, men afviger.

Men hvordan kommer det til at gå? Det er naturligvis endog meget vanskeligt at være skråsikker. Jeg skal derfor også her holde mig til at pege på de forhold, jeg anser for afgørende. Opgaven er nemlig på ingen måde nem, og den afhænger af en lang række faktorer uden for FGUens egen rækkevide (fx konjunkturer).

Politisk opbakning

For det første anser jeg det for helt afgørende for FGUens skæbne, at den blev vedtaget med et bredt politisk flertal, og at ungegruppen nu har sin egen (uddannelses)politiske ordfører- og forligskreds. Samtidig blev den omfavnet aktivt af daværende statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) og Mette Frederiksen (S). Det er også væsentligt, at FGU'en blev til med betydeligt ejerskab fra Finansministeriets side. Reformen skal nemlig følges op – både ved de årlige finanslove eller økonomiforhandlinger med kommunerne, og når der er oplagte potentialer eller problemer, der skal løses. Og faderløse reformer har det vanskeligt; særligt hvis de ikke repræsenterer det største område på et givet ressort. Det har jeg en nær erfaring med fra professionshøjskolernes tilblivelse og efterfølgende uddannelses- og forskningspolitiske liv.

Kommunernes rolle

Dernæst bliver det interessant at følge, hvordan kommunerne vil håndtere deres rolle i FGUen. Kommunernes rolle er nemlig mindst tredobbelt – bestyrelsesledelse i FGUerne, entydigt visitationsansvar og styrket kommunal ungeindsats.

Det sidste er det mest afgørende, ikke mindst på lang sigt. Der skal med reformen etableres en mere virksom kommunal ungeindsats, der mindsker behovet for visitation til FGUen eller for den sags skyld andre tilbud til målgruppen. Det handler om indsatser, som skal sikre, at de unge klarer sig bedre

gennem folkeskolen og livet, indtil de er 16 år. Her vil man formentlig se en meget stor variation i, hvordan kommunerne griber opgaven an. Dette skal ikke mindst ses i lyset af, at der er grænser for, hvor betydelig tværgående sagsbehandling og koordination, der kan laves, idet lovgivning, forvaltningsstrukturer, økonomiske incitamenter og traditioner spiller imod.

Kommunerne har dog et betydeligt incitament til det, da de betaler en stor del af driften i FGUerne. Med andre ord: hvis kommunerne tidligere lykkes bedre med deres ungeindsats, evt. via et styrket statsligt engagement i tidlig indsats og socialpolitisk forudsatte børn og unge, bliver FGUen en succes, fordi den får færre unge. FGUens succes kommer i det hele taget til at balancere mellem at være et virksomt tilbud, men ikke for attraktivt, da flere unge helst skal vælge og være i stand til at gennemføre en erhvervsuddannelse eller gymnasial uddannelse, hvor adgangskravene begge steder er steget med de seneste reformer.

Strategisk og pædagogisk-faglig ledelse

Det tredje, som bør fremhæves, er betydningen af den ledelse, som skal anføre FGUerne. FGUerne skal gennem komplekse fusioner, medarbejdere skal flyttes rundt, og nye organisationer bygges op. De mange praktiske foranstaltninger, økonomien, den indbyggede længsel efter stabilitet samt det hav af regler og politikker, der fortsat skal følges, indebærer en meget stor risiko for, at FGUernes ledelser bliver administratorer, og ikke de strategiske og pædagogisk-faglige ledere, som reformen forudsætter.

En sådan ledelse forudsætter nemlig betydelig indsigt i målgruppen, et stærkt kendskab til feltets pædagogiske traditioner, vilje til nysyn samt betydelige samarbejdsevner i forhold til medarbejderne. Sker det sidste ikke, bliver der ikke dannet en ny og flerstrengt profession, som forener det bedste fra den almene voksenuddannelse med produktionskolernes værkstedspædagogik, didaktik med socialpædagogik, praktisk håndlag med bogligt fokus, et stærkt arbejdsfællesskab med udadvendt kontakt til virksomheder mv. Dette er forskellen på, om FGUen bliver et nyt stimulerende fagligt og pædagogisk tilbud eller alene en mere effektiv fabrik til realisering af en politisk målsætning. ■

» **Det bliver interessant at følge, hvordan kommunerne vil håndtere deres rolle i FGUen. Kommunernes rolle er nemlig mindst tredobbelt – bestyrelsesledelse i FGUerne, entydigt visitationsansvar og styrket kommunal ungeindsats.**